

Dr. Öğr. Üyesi Coşkun KOÇ*

CEZA HUKUKU BAĞLAMINDA TASARLAMANIN NİTELİĞİ SORUNU

THE ISSUE OF NATURE OF PREMEDITATION
WITHIN THE CONTEXT OF CRIMINAL LAW

ÖZET

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda, kasten öldürme suçunun cezasını arttıran sebeplerden birisi olan tasarlamanın hukuki niteliği tartışmalıdır. Türk Ceza Kanunu tasarlamayı tanımlamamıştır. Etraflıca düşünülmüş ve daha sonra harekete geçilmiş olması nedeniyle kastın en yoğun şekli olan tasarlama, yalnızca suç işleme yönünde ısrar ve kararlılıktan ibaret değil; aynı zamanda ahlaken var olan bir düşüklüğü ve tehlikeliliği de bünyesinde barındırır. Hem psikolojik hem de dış dünyaya yansıyan bir boyutu olan tasarlamanın daha ağır cezalandırılmasının nedeni soğukkanlılık olmayıp failin plan yaparak suçun işlenmesini kolaylaştırması, mağdurun savunmasını zayıflatması ve bu surette tehlikeliliğini daha belirgin şekilde açığa vurmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Tasarlamanın hukuki niteliği, belirlilik ilkesi, plan kurma, soğukkanlılık.

ABSTRACT

Legal nature of premeditation which is one of the reasons that expands the period of penalty imposed for murder is controversial in the Turkish Criminal Code numbered 5237. Premeditation is not defined in the Turkish Criminal Code. Premeditation, which is the most intense form of intention since it is thought thoroughly and taken into action is not only composed of persistence and determination to commit a crime, but also embodies an inferiority existing morally and dangerousness. The reason why premeditation which is both a psychological problem and reflection to the world has an aggravated penalty is not equanimity, but the plans of the offender and commitment to the crime, this weakens the victim, thus revealing out its dangerousness more obviously.

Keywords: Legal nature of premeditation, the principle of particularity, plan, equanimity.

* ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9453-5919>

Makale Geliş Tarihi: 02.10.2019 Kabul Tarihi: 08.03.2020

Kafkas Üniversitesi Adalet MYO Öğretim Üyesi, coskunkoc01@hotmail.com

GİRİŞ

Kasten öldürme suçunun cezasını arttıran sebeplerden biri olan tasarlamanın niteliği tartışmalıdır. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda olduğu gibi 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda da tasarlayarak öldürme, kasten öldürmenin nitelikli hali olarak düzenlenmiştir. Ancak her iki kanunda da tasarlamanın tanımı yapılmamış hukuki sınırları belirlenmemiştir. Benzer şekilde, 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun mehzaz kanunu olan İtalyan Ceza Kanunu da tasarlamayı tariften kaçınmıştır. Mehzaz kanunun gerekçesinde şöyle denmişti : *"Tasarlamanın tarifi hakimlerin zihnini karıştırır. Hakimin vicdanını ihlal edecek tarif koymaktansa bunu adaletin son haddi olan hakimin aklı selimine bırakmak daha uygundur."* Tarifin faydasız ve hatta sakıncalı olduğu inancında olanlar da vardır. Böyle düşünenlere göre tasarlama, herkesin zihninde canlı ve açık bir kavram olarak mevcuttur, her tarif bu berraklığa zarar verebilir. Diğer bir anlayışa göre tasarlama doktrinde oluş halindedir, bir yasal tanım içinde dondurulması sakıncalıdır¹.

Kanaatimizce tasarlamanın tanımının yapılmasının hakimin zihnini karıştıracak yönündeki düşünce doğru değildir. Bu kadar karışık, değişik yoruma elverişli bir kavram için kanun koyucu mutlaka tercihini gösteren bir yasal tanım vermeliydi. Cezayı ağırlaştıran bu nitelikli halin apaçık ortaya konması her şeyden önce hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir. Hukuki güvenlikle bağlantılı olan bu ilkeye göre, kanun düzenlemeleri herhangi bir tereddüde ve şüpheye yer vermeyecek şekilde açık ve net olmalıdır.

Çalışmamızda teorik açıklamalar ve Yargıtay'ın yeni içtihatları, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun sistematigi çerçevesinde ele alınarak, tasarlamanın hukuki niteliği ile ilgili değerlendirmelerde bulunmaktadır.

¹ Erem, Faruk, Teammüd, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, C.: XXXVII, S.: 1-4, Ankara 1982, s. 15.

I. GENEL OLARAK TASARLAMA

Kasten öldürmenin tasarlayarak işlenmesi, Türk Ceza Kanunu (TCK) m.82/1-a uyarınca suçun ağırlaşması sonucunu doğuracaktır². Ancak tasarlamanın ne olduğu kanunumuzda tanımlanmamıştır. Kavram olarak tasarlama, bir şeyin nasıl gerçekleşebileceğini düşünmek, zihinde hazırlamaktır³. Ceza hukuku bağlamında tasarlamanın anlaşılabilmesi için öncelikle “*düşünce kastının*” izahı gerekir. Failin ani bir kararla suçu işlemesi “*ani kast*”, buna karşılık suçu işleme kararından sonra gerekli gördüğü hazırlıkları yaparak ve bu şekilde suçun işlenmesini kolaylaştırarak icraya başlaması durumunda “*düşünce kastı*” söz konusu olur. Düşünce kastı, devletin suç ve ceza politikası gereği bazı suçların nitelikli hali olarak kabul edilmek suretiyle, cezanın arttırılmasının nedenlerinden biri sayılır. Örneğin, eski ceza kanunumuz adam öldürme (m. 450/4) ve etkin eylem (m.457/2) suçlarında düşünce kastına, “*taammüt*” adını vererek, bu suçların nitelikli hali olarak düzenlenmiştir. Yeni Türk Ceza Kanunu ise kasten öldürme suçunda (m. 82/1-a), düşünce kastını “*tasarlama*” adı altında yine nitelikli bir hal olarak kabul etmiştir⁴. Ancak bu örneğin dışında kural olarak, ceza kanunumuz suçların ani bir kararla veya tasarlanarak işlenmesi arasında bir fark gözetmez⁵.

Tasarlama bir suçu önceden iyice düşünüp taşınarak işlemektir. Tasarlama etraflıca düşünülmüş ve daha sonra harekete geçilmiş olması nedeniyle kastın en yoğun şeklidir⁶. Tasarlamanın olması için, genelde, suç fikrinin zihninde oluşmasından sonra suçu işleyeceği ana kadar failin suçu işlemekte kararlı olması ve hazırladığı bir plan, program altında işlemeyi kastettiği suçu işlemiş olması aranmaktadır⁷. Tasarlanarak işle-

² Centel, Nur/Zafer, Hamide/Çakmut, Özlem, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt: I, Beta Yayınevi, İstanbul 2017, s.43.

³ <http://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:26.08.2019.

⁴ İçel, Kayıhan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayın, İstanbul 2017, s. 445.

⁵ Hakeri, Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler/Temel Bilgiler, Astana Yayınları, Ankara 2018, s. 205.

⁶ Özbek, Veli Özer/ Doğan, Koray/ Bacaksız, Pınar/ Tepe, İlker, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018, s. 263.

⁷ Hafizoğulları, Zeki/ Ketizmen, Muammer, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Hayata Karşı Suçlar, Ankara Barosu Dergisi, Yıl 66, Sayı 1, Kış 2008, s. 148.

nen suçlarda ani kasttan farklı olarak suça karar verilmesi ile icrası arasında bir zaman farkı mevcuttur⁸. Bir başka deyişle tasarlama, düşünce ile eylem arasında herhangi bir geçici zaman aralığını gerektirir⁹. Ayrıca tasarlayarak işlenen suçlarda, o suçu işlemek için bir amacın varlığı da şarttır¹⁰. Herhangi bir amaç olmaksızın işlenen suçlarda tasarlamanın varlığından söz etmemiz mümkün değildir.

Tasarlama muayyen bir kişiye yönelik olmalıdır. Gayri muayyen kişi veya kişilere karşı plan yapılmışsa tasarlama hükmü uygulanmaz¹¹. Kastın en yoğun biçimi olan tasarlama, failin psikolojik durumuyla ilgili görünmesine rağmen, failin işlenişine ilişkin hususları da kapsar. Bu nedenle tasarlamanın subjektif bir neden olduğu kadar, objektif bir neden olduğu da söylenebilir. Öğreti ve uygulamada, aksini savunanlar¹² olmakla birlikte tasarlamanın şahsi değil, fiili bir neden olduğu genel olarak kabul edilmektedir¹³.

Tasarlamanın söz konusu olup olmadığı her olayın özellikleri ve nitelikleri dikkate alınarak belirlenir. Bu belirleme esnasında, olaya ilişkin her türlü olgu değerlendirilebilir. Olguların tümünün ortaya koyduğu sonuç, olayda tasarlamanın varlığı ya da yokluğu kanaatine ulaşmayı sağlar.

Doktrindeki bir görüşe göre, tasarlama ile ilgili yargıca yol gösterecek olan kavram, “*tehevvür*” kavramıdır. *Tehevvür*, önceden tasarlanmamış, planlanmamış, olay sırasında oluşan hukuka aykırılık şuuru ve kastla insan öldürme fiilini gerçekleştirir. *Tehevvür* bu niteliği ile

⁸ Soyaslan, Doğan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, Ankara 2018, s. 442.

⁹ Dubber, Markus D., Hörnle, Tatjana, Criminal Law, Oxford Press, Oxford 2014, p. 717.

¹⁰ Mannheimer, Michael J. Zydney, Not the Crime but the Cover-Up: A Deterrence-Based Rationale for the Premeditation-Deliberation Formula, Indiana Law Journal, Vol. 86:879, Indiana 2011, p. 884.

¹¹ Artuk, M. Emin/ Gökçen, Ahmet/ Alşahin, M.Emin/ Çakır, Kerim, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Kitabevi, Ankara 2018, s. 356.

¹² Dönmezer/ Erman, C. II, kn. 1284; Erem/ Danışman/ Artuk’a göre de tasarlama suçunun iradesine ilişkin, onun kastını arttıran, bu nedenle tamamen subjektif mahiyette bir nedendir.

¹³ Şahin, M.Ekici, İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Suça Etki Eden Nedenlerin Şeriklere Sirayeti, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.64-S. 3, Ankara 2015, s.658-659.

tasarlamamanın karşısında yer alan ve tasarlamayı ortadan kaldıran bir durumdur. *Tehevvürün* söz konusu olduğu durumlarda tasarlamadan söz edilemez. *Tehevvür* aniden ortaya çıkan bir durumdur; bu nedenle tasarlamadan tamamen farklıdır. Tasarlama fail öldürme sonucunu önceden düşünür, fiili planlar ve sonra harekete geçer. Ülkemizde uygulamada sıklıkla karşılaşılan “pusu kurma” olgusu bunun bir örneğidir. Pusu kurmanın söz konusu olduğu durumlarda, fail mağdurun hayatını adeta kontrol altına alır, kendisini izler, gerçekleştireceği fiili planlar, uygun olan zamanı, koşulları, yeri belirler ve sonra harekete geçer¹⁴.

Alman Hukuku’nda yapılan bir tanıma göre tasarlama, failin kendisini fiili işlemekten alıkoyan nedenlerin bilincinde olduğu ve kendisini fiile yönelten nedenleri de tarttığı psikolojik durumdur. Fiilin ayrıntılı olarak planlanması ve hazırlanması ise sadece tasarlamamanın varlığına işaret eden bir karine olarak kabul edilmektedir¹⁵.

II. TASARLAMAMANIN NİTELİĞİ İLE İLGİLİ TEORİLER

Tasarlamamanın esası konusunda yazarlar arasında fikir birliği yoktur. Gerçekten tasarlamamanın kabulü için suç kararı ile netice arasında belli bir zaman aralığının bulunmasını (devamlılık teorisi) yeterli görenler olduğu gibi, failin soğukkanlılıkla hareket etmesini (psikolojik görüş) veya planlı davranmasını (plan kurma görüşü) ya da durup düşünmesini, hesaplamasını (teemmül görüşü) arayan yazarlar da vardır¹⁶. Tasarlamamanın uygulanabilmesi için bu teorilerden birinin veya birden fazlasının kabul edilmesi gerekir. Bu nedenle çalışmamızın bundan sonraki kısmında teoriler konusu üzerinde duracağız.

¹⁴ Yurtcan, Erdener, Yargıtay Kararları Işığında Öldürme ve Yaralama Suçları, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 286, Ankara 2015, s. 194-195.

¹⁵ Hakeri, Hakan, Kasten Öldürme Suçları, Seçkin Yayınevi, Ankara 2006, s. 219.

¹⁶ Artuk vd., s. 354.

A. DEVAMLILIK TEORİSİ

Devamlılık teorisine (kronolojik nazariye) göre, tasarlama, suç işleme düşüncesinin ortaya çıktığı andan neticenin gerçekleşmesine kadar az çok bir zaman geçmiş bulunması demektir. Suç kararının ortaya çıkmasından neticenin gerçekleştirilmesine kadarki bu zaman aralığı ne kadar uzun olursa verilen karar da o kadar ciddidir. Fail, bu zaman aralığına rağmen kararından vazgeçmeyip öldürme eylemini gerçekleştiriyorsa bu, failin kötü olduğunu gösterir ve bu nedenle failin daha ağır bir şekilde cezalandırılması şarttır.

Teori taşıdığı belirsizliğin ve mantıksızlığın yanı sıra, failin iç dünyasına ilişkin bir durum olan tasarlamayı, sadece harici bir unsur olan zamanın uzunluğu veya kısalığı gibi bir kritere bağlaması dolayısıyla eleştirilmiştir¹⁷. Ayrıca failin suç işleme kararı ile icra arasında geçen sürenin varlığı, her zaman failin kötü olduğunu göstermez. Bazen bu süre failin elinde olmayan sebepler sonucunda da uzayabilir. Örneğin, bu süre failin suç işleme aletini elde etmek için çaba harcaması nedeniyle uzayabileceği gibi, suçun muhatabı olan mağdura ulaşmadaki aksamlardan kaynaklı da uzayabilir. Bu açıdan tasarlanmanın unsurunun harici bir kritere dayandırılması, her zaman istenilen sonucu vermeyebilir¹⁸.

B. SOĞUKKANLILIK TEORİSİ

Psikolojik görüş de denilen bu teori, tasarlamayı failin psikolojik dünyasında suçu soğukkanlı bir şekilde gerçekleştirmesine dayandırmaktadır¹⁹. Yargıtay'ın²⁰ da bazı kararlarında benimsediği soğukkanlılık teorisine göre, tasarlama iki koşulun bulunması gerekir. Bunlardan birincisi, suç işleme kararı ile icraya başlama arasında bir zaman aralığının bulunması, ikincisi ise bu süre içerisinde suç işleme kararından dön-

¹⁷ Artuk vd., s. 354.

¹⁸ Palut, Adem, Kasten Adam Öldürme Suçu, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2018, s.223.

¹⁹ Demirbaş, Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 2018, s. 382.

²⁰ Yargıtay'ın tasarlama ile ilgili görüş ve kararları aşağıda ayrı bir başlık altında incelenmiştir.

meyen failin soğukkanlı hareket etmesidir; tasarlama dolayısı cezanın arttırılmasını haklı gösteren neden, bu teoriye göre faildeki soğukkanlılıktır²¹. Failin suç işlerken hiçbir heyecan duymaması ondaki ruh kötülüğünün bir göstergesidir²².

Soğukkanlılık teorisinin kabul edilmesi halinde tasarlama, failin zihinsel faaliyeti ile ilgili, onun suç işlemedeki ısrar ve sebatını gösteren, dolayısıyla ruh halini, psikolojik durumunu yansıtan şahsi bir neden olarak değerlendirilecektir²³.

Teoriyle ilgili Soyaslan'a göre, tasarlamanın ağırlaştırıcı neden sayılmasının sebebi suç işleme anı ile karar anı arasında zaman bulunması ve bu zaman zarfında düşünme taşınma olanağına sahip olan failin bu düşüncesinden vazgeçmeyişi ve suçu icra edişidir. Yazar, buna tam olarak soğukkanlılık demenin mümkün olmadığını ifade etmektedir. Çünkü fail derecesi farklı olsa düşündüğü tasarladığı anda soğukkanlı olabilir ama suçu icra ederken soğukkanlılığını kaybedebilir, heyecanlanabilir. Ancak failin günlerce düşünmesi ve düşüncesinden vazgeçmesi dolayısıyla kötü bir iradeye sahip olduğu sabittir²⁴.

Teori, soğukkanlılığın kişiye göre değişen bir karakter (*mizaç*) meselesi olması nedeniyle haklı olarak eleştirilmiştir. *Manzini* bunu, "soğukkanlılık ceza hukukuna yabancı olan bir psikopatlık olayından başka bir şeyin belirtisi olamaz" şeklinde, ifade etmiştir. Kaldı ki, bir kimsenin yapacağı hareket hakkında düşünerek hazırlıklarını yapabilmesi için, öfkeden uzak, tam bir soğukkanlılık içerisinde bulunması, hem gerekli değildir, hem de gerçeklere aykırıdır²⁵. Öte yandan, ani bir suçu da fail soğukkanlılıkla işlemiş olabilir. Bu nedenle irade ile ilgili olmayan, ceza

²¹ İçel, s. 445.

²² Erem, s.16.

²³ Şahin, s. 660.

²⁴ Soyaslan, Doğan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2010, s. 133.

²⁵ Demirbaş, s. 382.

hukukuna yabancı psikolojik bir hali temel alan soğukkanlılığı, tasarlanmanın esası kabul ederek failin cezasını arttırmak mantıklı değildir²⁶.

Teoriye benzer bir diğer eleştiri İçel'den gelmektedir. Yazara göre, bireyin karakter özelliği olan soğukkanlılığın tasarlamada cezanın artırılması nedeni sayılması halinde, cezalandırmanın failin karakter özelliğine göre uygulanabilmesi gibi cezalandırmanın amaçlarıyla bağdaşmayan bir durum ortaya çıkacaktır²⁷.

Bize göre de, soğukkanlılık, hukuki bir terim değildir ve *objektif* olarak sınırları belirsizdir. Soğukkanlılık, failin psikolojik durumuna ilişkin *sübjektif* bir kavramdır. O nedenle tasarlamada, soğukkanlılık kriterini esas alıp cezanın arttırılması doğru değildir. Kaldı ki fail ani bir şekilde aldığı suç işleme kararını soğukkanlı bir şekilde de tatbik edebilir.

C. PLAN KURMA TEORİSİ

Plan kurma teorisinin esası, failin suç işleme kararını vermesi ile harekete geçmesi arasında geçen sürede, suçu nasıl işleyeceğine dair plan yapmasına dayanır²⁸. Bu teoriye göre; tasarlanmanın ağırlaştırıcı neden sayılmasının hukuksal gerekçesi, failin suç işleme kararı ile icraya başlaması arasındaki süre içinde, suç işleme konusundaki fikirlerini toplaması, araçlarını seçmesi ve suçun icrası hakkında adeta bir proje meydana getirmesidir. Bu şekilde failin suçu işlemek hususunda kolaylık sağlaması, hasmını zayıf anında vurması cezanın arttırılmasının nedenidir²⁹. Örneğin, maktulün 5237 TCK.'nın 86/2 maddesi kapsamında kalan basit bir tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde yaralandığı, maktuldeki kronik kalp damar hastalığının aktif hale gelerek ölümün gerçekleştiği olayda; ölümün gerçekleşmesi için planlı bir şekilde mağdurdaki hastalı-

²⁶ Artuk, s.354-355.

²⁷ İçel, s. 447.

²⁸ Demirbaş, s. 383.

²⁹ İçel, s. 445-446.

ğın aktif hale getirilmesi söz konusuysa, tasarlayarak öldürmenin varlığı düşünülebilir³⁰.

Buradaki plan tüm ayrıntılarıyla yapılmış bir plan değildir. Önemli olan ana hatlarıyla yapılmış bir plan olmasıdır. Öte yandan failin yaptığı plana harfiyen uyması şart değildir. Örneğin bıçak kullanmayı planlayan fail zehir kullanabilir³¹. Buna karşılık, hasmı (H)'yi asitle yaralamak için plan kuran fail (F), daha sonra fikrini değiştirip onu bıçakla öldürürse, tasarlama olmaz; çünkü failin ana hatlarıyla işlemeyi planladığı fiil farklıdır. Diğer taraftan, failin hazırladığı planı iyi tatbik edememiş, dolayısıyla suçu tasavvur edilen ölçüde müsait bir ortamda işleyememiş olması, tasarlama ortadan kaldırmaz. Öztürk ve Erdem'e göre, plan kurma, dolayısıyla tasarlamanın ne olduğu konusunda her olaya tatbiki mümkün bir şablon yaratmak mümkün değildir. Bu nedenle olayı yargılayan hakim, bu söylenenleri dikkate alarak, günlük yaşam deneyimlerine, somut olayın özellikleri ve eldeki delillere göre somut olayda failin bir plan çerçevesinde hareket etmiş olup olmadığını, yani failde yoğun kastın (tasarlamanın) bulunup bulunmadığını saptayacaktır³².

Özbek vd. göre, plan kurma failin kastının yoğunluğunu ortaya koymak bakımından önem kazanmaktadır. Fiilin teşebbüs aşamasında kalması tasarlama suretiyle işlenmediği anlamına gelmez. Önemli olan planı yapmak ve uygulamaktır; plandaki ufak sapmalar ya da neticenin gerçekleşmemiş olması failin fiili tasarlamadığı sonucuna yol açmaz. Zira tasarlamanın daha ağır şekilde cezalandırılıyor olmasının sebebi, ölüm neticesinin gerçekleşme ihtimalinin daha yüksek olması veya mağdurun kurtulabilme ihtimalinin daha düşük olmasıdır³³. Bu sebeplere, plan sayesinde failin yakalanmasının güçleşmesini de eklememiz kanaatimizce uygun olacaktır.

³⁰ Gökçen, Ahmet/Balcı, Murat, Kasten Öldürme Suçu (TCK. M. 81), Marmara Üniversitesi Hukuku Fakültesi Dergisi, C.17, S.1-2, s. 122

³¹ Özbek vd., s. 264.

³² Öztürk, Bahri/Erdem, M. Ruhan, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017, s. 309.

³³ Özbek vd., s. 264.

Tasarlama konusunda plan kurma teorisi kabul edildiğinde, tasarlamanın fiile ilişkin özellikleri, şahsa ilişkin özelliklerine göre daha fazla ön plana çıkmakta ve tasarlamanın fiile ilişkin bir ağırlatıcı neden olduğu kabul edilmektedir. Türk ceza hukuku öğretisinde de ağırlıklı olarak benimsenen plan kurma teorisine uygun olacak şekilde, tasarlamanın fiili bir ağırlatıcı neden olduğu değerlendirilmektedir. Gerçekten de tasarlama yalnızca failin zihni faaliyetine ilişkin kişisel bir özellik olarak değerlendirilemez; tasarlama failin işleme biçimini de kapsar, her tasarlama bir plan yapma ve hazırlık safhası vardır³⁴. Bu nedenle, tasarlama şahsi değil, fiili bir ağırlatıcı nedendir.

Plan kurma teorisi de, araçların hazırlanmasının ve suç yerinin belirlenmesinin plan yönünden şart koşulması hallerinde, tasarlamanın uygulanmasını imkansız hale sokacağı nedeniyle eleştirilmiştir. Örneğin, aleyhinde tanıklık edeni cezaevinden çıkar çıkmaz öldürmeyi kafasına koyan hükümlü, durumu yönünden araç hazırlaması veya suçtan sonra ne yapılabileceğini planlaması imkansızdır; bu nedenle cezaevinden çıktıktan sonra tanıdığı eline geçirdiği herhangi bir araçla öldürmesi halinde, tasarlamanın bulunmadığı sonucuna varmak gerekecektir. Bu nedenle, plan kurma teorisini, suçun nasıl işleneceğine dair ana hatlarıyla plan yapılması şeklinde anlamak gerekir. Örneğin, bir kadının, kendisine kötü davranan dostunun yüzüne kezzap atmayı planlaması, fakat bir gün tabancasıyla onu öldürmesi halinde, tasarlamanın varlığı kabul edilemez; çünkü, kadının kararıyla harekete geçmesi arasında ana hatlarıyla düştüğü fiil, kezzap atmak suretiyle müessir fiil iken, gerçekleştirdiği fiil insan öldürmedir³⁵.

Teoriye başka eleştiriler de yöneltmiştir. Buna göre, ani bir karar sonrası işlendiği halde mağdurun korunma imkanını tamamen ortadan kaldıran saldırılara rastlandığı gibi, plan kurarak işlendiği halde mağdurun kendisini müdafaa edebileceği olaylar da az değildir. Ayrıca tasarlama olarak işlenmelerine rağmen teşebbüs aşamasında kalmış öldürme suçlarının, basit öldürmelere göre daha az bir sayıda olmadıkları suç is-

³⁴ Şahin, s. 661.

³⁵ Demirbaş, s.383.

tatistiklerinden anlaşılmaktadır. Kaldı ki, plan kurma teorisi kabul edildiğinde, iyi tertiplenmiş her suç için (örneğin, hırsızlık, dolandırıcılık) tasarlamayı cezayı arttıran bir sebep saymak gerekirdi³⁶.

Soyaslan ise teoriyle ilgili olarak, karar anı ile icra anı arasında failin plan yapmamış olma ihtimali üzerinde durmaktadır. Yazara göre fail düşündüğü tasarladığı fiili ani olarak plansız programsız da uygulayabilir. Mesela aylar önce öldürmeye karar verdiği hasmı ile sokakta karşılaştığında eline geçirdiği bir taşla onu öldürmesi gibi. Ancak o ana kadar kafasında düşünce olarak taşıdığı ve düşündüğünden dönmediği de sabittir³⁷.

D. TEEMMÜL TEORİSİ

Teemmül (durup düşünme, hesaplama), görüşüne göre, tasarlama, "suç işleme kararından sonra failin icra hareketlerine başlayacağı zamana kadar, yapacağı hareketlerin kötülüğünü idrak edip suç işlemekten vazgeçmesi mümkün olduğu halde, bunu gerçekleştirmeyp suçu işlemiş olması, ahlaken veya ruhen düşük niteliklere sahip olduğunu gösterir ve bu sebeple cezanın ağırlaştırılması gerekir" şeklinde açıklanmaktadır³⁸.

Bu teoriye göre, tasarlayarak öldürmede suça karar verildiği an ile suçu işleme anı arasında uzunca bir zaman geçmiştir. Fail bu arada kararından dönebilirdi. Bu fırsattan faydalanmamış olması cezasının arttırılmasına sebep sayılmıştır. Kısacası tasarlayarak öldürmede fail yapacağı hareket üzerinde tekrar düşünebilir ve bunun sonunda da -eğer ruhen çok kötü bir insan değilse- hareketinin kötülüğünü anlayarak suç işlemekten vazgeçebilirdi. Teemmüle yetecek kadar zaman geçmiş olmasına rağmen, suçun işlenmiş olması sebebi ile ceza arttırılmalıdır³⁹.

³⁶ Artuk vd., s. 355.

³⁷ Soyaslan, Özel Hükümler ..., s. 133.

³⁸ Demirbaş, s. 383.

³⁹ Erem, s. 18.

Teemmül ile plan kurma ölçüsünün birlikte bulunması fikrinde olanlar da vardır: Böyle düşünenlere göre tasarlamanın mevcut sayılabilmesi için karar ile icra arasında bir sürenin geçmiş olması ve suçun özenle hazırlanmış bulunması şarttır⁴⁰.

Bu teori de kesin bir ölçü getirmediği için eleştirilmiştir. Nitekim bir anda kızıp karşısındakini öldüren kimse, üzerinde düşündükten sonra kararını icra edenden her zaman ahlaken daha üstün sayılamaz. Başkasının hayatına kıymak için bir an dahi düşünmeyen kimse, bu konuda tereddüt eden ve belki de uzun bir vicdan muhasebesi sonunda suçu işleyen failden toplum için daha tehlikelidir. Bu bakımdan suç işleme kararı üzerinde durup düşünmek her zaman ruh kötülüğünü göstermez⁴¹.

E. TEORİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yukarıda özetlediğimiz teorilere ilişkin genel olarak kanaatimiz şu şekildedir: Devamlılık teorisinin, tasarlamanın varlığı için aradığı, “zaman” kriteri belirsizlikler içermektedir. Suç işleme düşüncesinin ortaya çıktığı andan neticenin gerçekleşmesine kadar geçecek olan sürenin tam olarak miktarı bu teoriyi savunanlarca ortaya konamamıştır. Ayrıca bu teori, tasarlamanın kişinin mizacıyla ilgili içsel yanını tamamen görmezden gelmiştir.

Soğukkanlılık teorisinde ise kişiliğe ilişkin bir kavram olan soğukkanlılığın, suç işleme kararının alınması esnasında mı yoksa suç işleme anında mı aranacağı belli değildir. Bu soruya bir yanıt verilse dahi soğukkanlılık gibi psikolojik bir durumun objektif olarak tespiti pek mümkün görünmemektedir. Ayrıca ani bir kararla suç işleyen failin de soğukkanlı olabileceğini unutmamak gerekir. İşte bu nedenlerden ötürü soğukkanlılık gibi içsel bir kavramdan hareketle kişiye verilecek cezanın arttırılmasını doğru bulmuyoruz.

⁴⁰ Erem, s. 19.

⁴¹ Artuk, s.356.

Kanımızca, kastın yoğunluğunu gösterdiği ve fail yerine fiili ön plana çıkardığından plan kurma teorisi tasarlamamanın hukuki esasını en isabetli şekilde izah eden teoridir. Tasarlanarak işlenen bir suçtan bahsedebilmemiz için suç işleme planı ve plan gereğince hareket edilmesi olmazsa olmazdır. Bu teoriye yöneltilen, “*araçların hazırlanması ve suç yerinin belirlenmesinin plan yönünden şart koşulması halinde tasarlamamanın uygulanmasının imkansızlaşacağı*” yönündeki eleştiriye katılmamaktayız. Zira burada bahsi geçen planı tüm ayrıntılarıyla değil; suçun nasıl işleneceğine dair ana hatlarıyla yapılan bir plan şeklinde anlamak gerekir. Örneğin, mağduru tabanca ile öldürmeyi planlayan bir kişinin bu fiilini bıçak ile gerçekleştirmesi halinde sonuç değişmez. Bu noktada son olarak ifade etmek istediğimiz husus, tasarlamamanın varlığı, suç planının yanı sıra kişinin kararından dönme imkanına sahip olduğu bir düşünme evresini de gerektirir. Bu nedenle tasarlama kavramını açıklarken plan kurma teorisinin yanında teemmül teorisi de dikkate alınmalıdır.

III. YARGITAY İÇTİHATLARINDA TASARLAMANIN ESASI

Tasarlama konusunda Yargıtay’ın kararlarında esas aldığı ölçütler büyük bir değişkenlik göstermektedir⁴². Bu kararlarda tasarlamamanın esasına ilişkin sadece bir ölçütün benimsenmiş olduğunu söylemek güçtür. Yargıtay tasarlamayı nitelerken genellikle soğukkanlılık teorisini tercih etmiştir: “*Sanıkların mağduru öldürmeye önceden karar verdiklerine, bu kararlarında sebat ve ısrar gösterdiklerine, aradan geçen ve tasarlamamanın varlığı için yeterli olan zamana rağmen soğukkanlılıkla eylemlerini gerçekleştirdiklerine dair yeterli kanıt bulunmadığından, sanıkların kasten insan öldürme suçundan cezalandırılmaları yerine yazılı şekilde hüküm kurulması...*”⁴³.

Yargıtay bazı içtihatlarında da plan kurma teorisini benimsemiştir: “*Tasarlama*” halinin kabulü için öldürme kararının şarta bağlı olmadan alınması, ruhsal dinginliğe ulaşıldığını kabule elverişli makul bir süre geçmesine karşın eylem kararlılığından dönülmemesi ve belli bir hazırlık yapıla-

⁴² Toroslu, s. 215.

⁴³ Yarg.1.CD., 4.5.2010, 2008/7521, 2010/3262. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (11.08.2019)

rak sebat ve ısrarla bir plan dahilinde öldürme fiilinin gerçekleştirilmesi gerekmekte olup, bu yönde sanığın suçu tasarlayarak işlediğine ilişkin dosyada delil bulunmadığının gözetilmemesi... ”⁴⁴.

Yargıtay bazı kararlarında ise soğukkanlılığı esas almakla birlikte planlamadan da söz etmektedir: “Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 28.04.1998 gün ve 117-155, 13.11.2001 gün ve 239- 247, 03.10.2006 gün ve 30-210, 15.12.2009 gün ve 200-290, 02.02.2010 gün ve 239-14, 16.02.2010 gün ve 251-25 ile 12.06.2012 gün ve 560-227 sayılı kararları ile yerleşik yargısal kararlarda kabul edildiği üzere, tasarlama; ani kast türünün dışında kalmakta, düşünce kastına girmektedir. Tasarlamamanın hukuki niteliği öğretide tartışmalı olmakla birlikte, istikrar kazanmış Yargıtay uygulamalarına göre, tasarlama bahsedilebilmesi için; 1- Failin bir kimsenin hayat hakkı veya vücut bütünlüğüne karşı eylemde bulunmaya sebatla ve şartsız olarak karar vermesi, 2- Failin düşünüp planladığı suçu işlemeyen önce makul bir süre geçmesine ve ulaştığı ruhi sükûnete rağmen bu kararından vazgeçmeyip sebat ve ısrarla fiilini icraya başlaması, 3- Failin gerçekleştirmeyi planladığı fiili, belirlenmiş bir kurgu dâhilinde icra etmesi gerekmektedir.

Tasarlama halinde fail, anında karar verip fiili işlememekte, suç işleme kararı ile fiilin icrası arasında sükûnetle düşünebilmeye yetecek kadar süre geçmektedir. Fail bu süre içerisinde suçu işleyip işlememe konusunda düşünmekte ve ancak suçu işlemekten vazgeçmemektedir. Failin suçu işlemekten vazgeçmesi ve fakat bir başka nedenle veya bir başka ani kararlar eylemi gerçekleştirmesinde tasarlama söz edilemez. Suç işleme kararının hangi seviyedeki fiil için ve ne zaman alındığı ile eylemin şarta bağlı olmayan bu kararlılıktan ne kadar zaman geçtikten sonra işlendiği mevcut delillerle ispatlanmalı, suç kararıyla eylem arasında geçen zaman dilimi içerisinde ruhi sükûnete ulaşıp ulaşılamayacağı değerlendirme konusu yapılmalıdır.

Öte yandan amacı somut olayda maddi gerçeğe ulaşarak adaleti sağlamak, suç işlediği sabit olan faili cezalandırmak, kamu düzeninin bozulmasını önlemek ve bozulan kamu düzenini yeniden kurmak olan

⁴⁴ Yarg. 1. CD. 25.01.2012, 2011/3246, 2012/318. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (11.08.2019)

ceza muhakemesinin en önemli ve evrensel ilkelerinden birisi de öğreti ve uygulamada; “suçsuzluk” veya “masumiyet karinesi” olarak isimlendirilen kuralın uzantısı olan, Latince “in dubio pro reo” olarak ifade edilen “şüpheden sanık yararlanır” ilkesidir. Bu ilkenin özü, ceza davasında sanığın mahkumiyetine karar verilebilmesi bakımından göz önüne alınması gereken soruna ilişkin şüphenin mutlaka sanık lehine değerlendirilmesidir. *Oldukça geniş bir uygulama alanı bulunan bu kural, dava konusu suçun işlenip işlenmediği, işlenmiş ise sanık tarafından işlenip işlenmediği ve gerçekleştirilme şekli konusunda şüphe belirmesi halinde de geçerlidir.*

Bu açıklamalar ışığında uyumsuzluk konusu değerlendirildiğinde; Yerel mahkeme kararında da belirtildiği üzere; maktulün, sanığın babasına ait evi satın alması ve tapuyu devretmek için fazla bedel istemesi nedeniyle aralarında husumet bulunduğu, kasten öldürme eyleminin de bu husumetten kaynaklandığı sabit ise de, dosya içerisinde sanığın maktülü öldürmeye sebatla ve şartsız olarak ne zaman karar verip bu yönde bir plan yaptığı, ulaştığı ruhi sükûnete rağmen öldürme kararından vazgeçmeyerek bu amaçla tabanca edinerek olay öncesinde maktulün evinin bulunduğu mahalleye geldiği, olay tarihinde de maktülü takip ederek öldürdüğü hususunda, tasarlamanın varlığını ispat edecek nitelikte, her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmamaktadır.

Bu itibarla, somut olayda tasarlamanın varlığı için aranan şartların gerçekleşmediği nazara alınarak yerel mahkemece, sanığın kasten öldürme suçundan cezalandırılması yerine, ilk hükümde direnilerek tasarlayarak öldürme suçundan mahkumiyetine karar verilmesinde isabet bulunmadığından, direnme hükmünün bu nedenle bozulmasına karar verilmelidir.⁴⁵

Yargıtay’ın, tasarlamanın tespiti için öldürme kararı ile kararın icrası arasında “makul bir sürenin geçmesini” esas alan kararları da vardır: “...Sanık H.. (1987 d.lu)’nin olaydan birkaç gün önce amcalarının talimatı ile oluşan öldürme kararından tanık D’ye bahsettiği, olaydan bir gün önce dahi F.. ile H..’nin yerlerinin tespit edildiğini söyleyip “bayram var, bayram” diyerek öldürme kararında sebat ve ısrar ettiğini ortaya koyduğu, tasarla-

⁴⁵ Yarg. CGK.23.09.2014, 2014/423 E., 2014/390 K. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (11.08.2019)

ma için öldürme kararı ile eylem arasında makul bir sürenin geçmesinin yeterli olduğu, bu makul sürenin mahkeme gerekçesinde belirtildiği gibi “yaklaşık en az 20-30 gün” olmayıp her olayın özelliğine göre 1-2 günü geçen bir zaman olarak kabul edildiği, bu nedenle maktuller F. ile H.’ya yönelik öldürme fiillerinin tasarlanarak işlendiğinin kabulü gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde hükümler kurulması ...”⁴⁶.

Son olarak YCGK’nın vermiş olduğu güncel kararlarında, tasarlama ile ilgili yukarıdaki teorilerin karması niteliğinde bir kriteri kullandığı görülmektedir: “... Tasarlama söz edilebilmesi için; failin, bir kimse için vücut bütünlüğü veya yaşam hakkına karşı eylemde bulunmaya sebatla ve koşulsuz olarak karar vermiş olması, düşünüp planladığı suçu işlemeden önce makul bir süre geçmesine ve ulaştığı ruhi sükûnete rağmen bu karardan vazgeçmeyip sebat ve ısrarla failini icraya başlaması ve gerçekleştirmeyi planladığı fiili, belirlenmiş kurgu dâhilinde icra etmesi gerekmektedir...”⁴⁷.

Yukarıdaki kararları ışığında Yargıtay’ın, tasarlamanın varlığı için şu şartları aradığını söyleyebiliriz:

1-Failde öldürme kastı olmalıdır. Bu kast doğrudan kasttır. Olası kastın bulunduğu durumlarda, tasarlamanın varlığından söz edilemez.

2-Fail suç işleme kararında ısrar gösterip, sakince ve uzun bir süre işleyeceği fiili düşünmelidir. Bir başka deyişle, karar ve icra arasında makul bir süre bulunmalıdır.

3- Failin gerçekleştirmeyi planladığı fiili, belirlenmiş bir kurgu dâhilinde icra etmesi gerekmektedir.

4- Olayda tasarlamanın varlığını ispatlar deliller de bulunmalıdır.

⁴⁶ Yarg.1.CD, 15.12.2016, 2015/5826 E., 2016/4314 K. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (11.08.2019)

⁴⁷ YCGK, 12.04.2016, Esas No. 2015/1-1222, Karar No. 2016/189. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (12.08.2019)

Doktrindeki bir düşünceye göre, tasarlamamanın varlığı için Yargıtay'ın aradığı bu ölçütler yeterli sayılamaz. Failin öldürmeyi düşünüp, taşınması ve belli bir süre aldığı bu kararda ısrar ederek kişiyi öldürmesi fiilin tasarlanarak işlendiğini kabule yeterli değildir. Zira öldürmeye yönelik fikri hazırlığın yanı sıra, tasarlamaya asıl karakterini veren husus öldürme fiilinin icrasına yönelik bir hazırlığın da yapılmış olmasıdır⁴⁸. Tasarlamayı esasen kasten öldürme fiilinin işleyişine ilişkin bir özellik olarak görüp; fiilin icrasına yönelik bir hazırlığın varlığını şart koşan bu düşünceye biz de katılmaktayız.

IV. TASARLAMA İLE İLGİLİ BAZI SORUNLAR

A. HAKSIZ TAHRİK İLE TASARLAMAMANIN BİRLİKTE UYGULANIP UYGULANAMAYACAĞI SORUNU

TCK'nın 29. maddesi, kişiye haksız fiilin kendisinde oluşturduğu hiddet ve şiddetli elemine etkisi altında işlediği suçtan dolayı verilecek olan cezanın belli bir oranda indirilmesini öngörmüştür.

Haksız tahrik, kişinin haksız bir fiilin kendisinde meydana getirdiği hiddetin (öfkenin, gazabın) etkisi altında bir suç işlemesi halinde kusur yeteneğindeki azalmayı ifade etmektedir. Haksız tahrik, kusurun irade unsuru üzerinde etkili olan bir nedendir. Haksız tahrik halinde failin iradesinde bir zayıflama meydana gelmektedir. Böylece, haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddetin etkisi altındaki kişinin suç işlemekten kendisini alıkoyma yeteneği, önemli ölçüde azalmış bulunmaktadır. Böyle bir etki altında kalan kişinin, kendini yönlendirme veya belli fiilleri işlemekten alıkoyma yeteneğinin tam olduğundan bahsedilemez. Ancak, hiddetin kusur yeteneğini zayıflatan bir etkisini kabul edebilmek için, bunun haksız bir fiilden kaynaklanması gerekir⁴⁹.

Tasarlama ile hafifletici neden haksız tahrikin bir arada bulunup, bulunmayacağı tartışılmıştır. Bunun nedeni, çalışmamızın giriş kısmın-

⁴⁸ Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, Ankara 2019, s. 97.

⁴⁹ Özgenç, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017, s.444-445.

da detaylı bir şekilde belirttiğimiz üzere tasarlamanın belirsiz bir kavram oluşundandır. Haksız tahrik ile tasarlamanın birlikte uygulanıp uygulanmayacağı sorunu tasarlama ile ilgili kabul edilen teoriye göre değişmektedir⁵⁰. Bu konuda çoğunluk, ancak plan kurma teorisinin kapsamında bunun olanaklı sayılacağını, buna karşılık soğukkanlı bir kişinin aynı zamanda haksız tahrikin etkisi altında olmaması nedeniyle, soğukkanlılık teorisi kapsamında bu tür birleşmeye olanak tanınmayacağını savunmuştur⁵¹. Erem'e göre tasarlamanın ölçüsü "soğukkanlılık" ise bir heyecan haline karşılık gelen haksız tahrikin tasarlama ile bağdaşmaması gerekir. Tasarlamanın esasını "teemmül ölçüsü" nde ararsak karar ile icra arasında uzunca bir zaman geçmiş olmasını gerektiren tasarlamanın, uzun sürmemesi icap eden tahrik hali ile uzlaşamayacağını görürüz⁵². Benzer bir görüşe göre de, tasarlamaı soğukkanlılık teorisi ile açıklayacak olursak, kişinin soğukkanlı bir şekilde suçu işlediğinden söz ederiz ki, bir kimsenin hem soğukkanlı hem de haksız tahrik altında hiddetli ya da şiddetli elem içerisinde olduğunu söylemek mümkün değildir⁵³. Ancak, uygulamada soğukkanlılık teorisi kapsamında da koşulları varsa tahrikin uygulanabileceği sonucuna ulaşılabildiği gibi⁵⁴ farklı değerlendirme yapan Yargıtay kararları da vardır⁵⁵.

⁵⁰ Sözüer, Adem, Ceza Hukuku Uygulama Rehberine Giriş ve Pratik Çalışma Notu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul 2015, s. 34.

⁵¹ İçel, s.448.

⁵² Erem, s. 28.

⁵³ Kazancı, B. Eker, Mağdurun Davranışları ve Heyecan Halinin Ceza Sorumluluğuna Etkisi - Haksız Tahrik, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 15, Özel S., İzmir 2013, s. 1344.

⁵⁴ Soyaslan'a göre, ağır ve haksız bir muameleye maruz kalan kişi bunun intikamını soğukkanlılıkla hasmını öldürerek alabilir. (Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 134.)

⁵⁵ "Şu halde; sanığın, öldürme olayından 12 gün önce aleyhine sonuçlanan boşanma davası ve öncesinde gelişen olaylar nedeniyle, boşanma davasının istemediği şekilde neticelenmesinin hemen ardından eşini öldürme kararını verdiği, öldürme kararından sonra suç tarihine kadar geçen 12 günlük sürede ulaştığı ruhi sükunete rağmen öldürme kararından vazgeçmediği, kararını gerçekleştirmek amacıyla olay sonrasında rahatlıkla kaçabilmek için olay yerine geldiği ticari taksiyi olay yerinin hemen yakınında beklettiği, konuşmak bahanesiyle yaklaştığı ve o sırada evinin bahçesinde temizlik yapmakta olan maktüleye tamamı arkadan olmak üzere, ensesine isabet edecek şekilde 7 el ateş ederek eylemini gerçekleştirdiği anlaşılmakla; öldürme eyleminin tasarlayarak gerçekleştirildiğinin kabulünde zorunluluk bulunmaktadır.

Bu itibarla, sanık hakkında Özel Daire bozma kararı doğrultusunda haksız tahrik olmaksızın tasarlayarak eşini öldürme suçundan hüküm kurulması yerine, yerel mahkemece eski hükümdede ısrar edilmesinde isabet bulunmadığından, direnme hükmünün bozulmasına karar verilmelidir." (Yarg. CGK. 15.12.2009, 1-200/290). <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> (15.08.2019)

Haksız tahrikte cezanın azaltılmasının nedeni, failin kusurundaki bir azalmadan kaynaklanmaktadır. Tasarlama ise failin aldığı suç işleme kararını ana hatları ile planlamasını gerektirir. Failin maruz kaldığı haksız fiil nedeniyle içine düştüğü öfke durumu, onu işlemeye karar verdiği suçta ana hatlarıyla planlamasına engel olmaz. Özellikle maruz kaldığı haksızlığa hemen tepki gösterme imkanı bulamayan kişiler bakımından bu ihtimal daha çoktur. Örneğin askerde iken karısını kaçıran şahsı öldürmek için askerliğinin bitmesini bekleyen ve bu sırada da onu nasıl öldüreceği hususunda planlar yapan ve terhis olduktan sonra hazırladığı plan doğrultusunda karısını kaçıran şahsı öldüren fail, haksız tahrik altında olmasına rağmen fiili tasarlayarak işlemiş olur. Bu nedenle, somut olayın durumuna göre iki müessesenin bir olayda birlikte uygulanması mümkündür⁵⁶.

Bizce de tasarlama ile haksız tahrik kavramları aynı olayda birlikte uygulanabilir. Zira yukarıda belirttiğimiz üzere tasarlamanın hukuki esası hakkında plan kurma teorisini daha tutarlı bulmaktayız. Plan kurma teorisi çerçevesinde hukuki esasları belirlenen tasarlama ile soğukkanlılık gibi iki zıt ruh halinin bir arada olmasına neden olacak herhangi bir durum da söz konusu olmayacaktır. Nitekim Yargıtay'ın kararları da⁵⁷, tasarlama ile haksız tahrikin aynı olayda beraber uygulanabilmesi yönündedir.

Alman Ceza Kanunu'nda, Türk Ceza Kanunu'nun aksine, genel hükümlerde haksız tahrik düzenlenmemiştir. Alman CK m. 213'te kasten

⁵⁶ Koca/Üzülmez, s. 99.

⁵⁷ Yarg.1.CD, 01.02.2017, Esas No. 2015/6168, Karar No. 2017/226; "Toplanan deliller, karar yerinde incelenip, sanıklar ... ve ...'un ...'yı kasten öldürme, sanıklardan ...'un resmi belgede sahtecilik ve sanık ...'nın suçluyu kayırma suçlarının sübutu kabul, oluşa ve soruşturma sonuçlarına uygun şekilde suç niteliği tayin, tahrike ve takdire ilişkin cezaları azaltıcı sebeplerin nitelik ve derecesi takdir kılınmış, savunmaları inandırıcı gerekçelerle reddedilmiş, incelenen dosyaya göre bozma üzerine verilen hükümde düzeltme nedeni dışında isabetsizlik görülmemiş olduğundan, sanık ... Yorgun müdafii ve sanık ...'nın temyiz itirazı ile, katılanlar ..., ..., ve ... vekilinin, öldürme eyleminde tasarlama unsurunun mevcut olduğuna, haksız tahrik ve takdir indirimi hükmünün uygulanmaması gerektiğine, sanık ... müdafinin sübuta, müvekkilinin öldürme olayına hiçbir şekilde yardım ve katkısı olmadığına yönelen ve yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle ..." Benzer şekilde: Yarg.1.CD, 25.01.2017, Esas No. 2015/5967, Karar No. 2017/133. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (13.08.2019)

öldürmenin hafif hali olarak düzenlenen ve belirtilen koşulları taşıyan haksız bir tahrik altında işlenen kasten öldürme suçunun, daha hafif şekilde cezalandırılacağını ifade eden bu hüküm, TCK m. 29'da yer alan haksız tahrikin bir tezahürü olarak görülebilse de, aslında farklılıklar arz etmektedir. Zira haksız tahrik ve tasarlama Türk ceza hukukunda bir arada bulunabilir. Fakat Alman Ceza Kanunu'ndaki bu düzenleme, failin derhal hareket etmesini şart koşmaktadır⁵⁸. Bu durum haksız tahrik ve tasarlamanın bir arada bulunmasına engel teşkil etmektedir.

Tasarlama ile akıl hastalığının bağdaşp bağdaşmadığı da tartışılmaktadır. Gerek doktrinde, gerek uygulamada, çeşitli nedenler ileri sürülerek bu iki şeyin bağdaştığını ileri sürenler yanında, bağdaşmadığını ileri sürenler de bulunmaktadır⁵⁹. Tasarlama ile akıl hastalığının bağdaşabileceğini savunan bir düşünceye göre, kendisine yapılan çok ağır ve haksız hareketten sonra fail mağduru öldürmek konusunda şartlanarak akli dengesini bozabilir. Akli dengesi bozuk olan bu kişinin düşünerek taşınarak adam öldürmesinde hem tasarlama hem de akıl hastalığı vardır⁶⁰.

B. TASARLAMA HATA (YANILMA) İLİŞKİSİ

Genel bir tanımla, düşüncenin gerçeğe uygun bulunmaması şeklinde ifade edebileceğimiz “*hata* (yanılma)”, gerçeğin bilinmemesi yüzünden ortaya çıkabileceği gibi, yeter derecede bilinmemesinin bir sonucu da olabilir⁶¹. Kastın bilme unsuru bakımından gerekli olan yegane husus, suç failinin fiili (gerçek) durumların farkında olmasıdır⁶².

⁵⁸ Olgun, Eser, Kastan Öldürme Suçunun Türk-Alman Karşılaştırmalı Ceza Hukuku Bakımından İncelenmesi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.19, S.2, 2013 Özel sayı, s. 1654.

⁵⁹ Hafizoğulları, Zeki/ Özen, Muharrem, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler – Kişilere Karşı Suçlar, US-A Yayıncılık, Ankara 2016, s. 47.

⁶⁰ Soyaslan, Özel Hükümler ..., s. 134.

⁶¹ İçel, s.482.

⁶² Heinrich, Bernd, Ceza Hukuku Genel Kısım-I, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s. 172.

TCK m.30/1'e göre: "Fiilin icrası sırasında suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş olmaz. Bu hata dolayısıyla taksirli sorumluluk hali saklıdır." Bu hüküm uyarınca suçun maddi unsurlarına ilişkin hata, kastı ortadan kaldırır. Ancak kasıtlı suçlarda, hatanın failin kusurluluğunu ve cezai sorumluluğunu etkileyebilmesi için *esaslı* olması gerekir. Hatanın esaslı olmasıyla kast edilen, failin hataya düşmeseydi fiilinin suç teşkil etmemesidir. Bu durumda kast şeklindeki kusurluluk unsuru tamamen ortadan kalkacağı için ceza sorumluluğu söz konusu olmaz. Örneğin, havaalanında kendisinin sanarak başkasının valizini alan kişinin düştüğü hata esaslı olduğu için kusurluluk ve dolayısıyla sorumluluk oluşmaz; zira, failin düşündüğü gibi olsaydı eylemi suç teşkil etmeyecekti⁶³. Mağdurun kimliğindeki hata ise esaslı hata olmadığından kastı kaldırmaz. Örneğin failin, (A) sanarak (B)'yi öldürmesi halinde sorumluluğu değişmez. Ancak bu gibi durumlarda, ceza sorumluluğunu arttıran tasarlamaya ilişkin hükümlerin olaya uygulanıp uygulanamayacağı hususu tartışmalıdır.

Doktrindeki bir görüşe göre, cezayı ağırlaştırıcı bu durumun mağdurun şahsı ile değil, failin subjektif durumu ile ilgili olması nedeniyle tasarlama ile yanılma (hata) bir arada uygulanabilir. Örneğin, Ahmet'i tasarlayarak öldürmek isteyen fail onun yerine Mehmet'i öldürür. Bu halde failin Mehmet'i de tasarlayarak öldürdüğü kabul edilir⁶⁴. Bu anlayışa göre maktulün şahsında hata suretiyle işlenen suçlarda tasarlama kabul olunmalıdır. Çünkü böyle bir hata tasarlayarak öldürmek niyetini ortadan kaldırmaz. Burada önemli olan şu veya bu kişinin ölmesi değil, insan hayatının daha etkili cezalar ile korunmasıdır⁶⁵.

Aynı görüşte olan *Dönmezer*'e göre, tasarlama mağdurun kişiliği veya sıfatıyla ilgili bulunmayıp, kastın daha ileri bir derecesini oluşturduğundan, kasıtlı suçlarda yanılma ve sapma halinde suçtan zarar gören

⁶³ İçel, s. 483.

⁶⁴ Özbek vd., s.265.

⁶⁵ Erem, s. 25.

kimse aleyhine gerçekleşen suçun kasıtlı olduğunu kabul ederek tasarlama sirayet edebilir⁶⁶.

Ne var ki, eski Türk Ceza Kanunu döneminde Yargıtay, 1936 tarihli bir içtihadı birleştirme kararında kişide yanılma ve sapma durumunda tasarlamanın uygulanmayacağını belirtmiş⁶⁷; uygulama da aynı doğrultuda gelişmiştir⁶⁸⁶⁹. *Koca-Üzülmez*'e göre, Yargıtay'ın bu içtihadı, Yeni Türk Ceza Kanunu'nun düzenleme ve anlayışına uygundur. Zira tasarlayarak öldürmenin kastedilen kişiden bir başkasına karşı işlenmesi halinde, öldürülen kişiye karşı tasarlama kastı bulunmamaktadır. Yazarlara göre, tasarlamanın fiile ilişkin olduğu ve mağdurun şahsından bağımsız olduğundan söz edilemez. Faili tasarlayarak öldürme fiilini işlemeye iten sebep, öldürülmek istenilen mağdurla ilgilidir. Fail herhangi bir kişiyi değil, gerçekte öldürmek istediği kişiyi savunmasız yakalayıp suçu daha kolay işlemeyi planlamaktadır. Bu itibarla, fail bakımından kimin tasarlanarak öldürüldüğünün bir önemi yoktur denemez⁷⁰.

C. TASARLAMANIN ŞERİKLERE SİRAYETİ

5237 sayılı TCK uyarınca tasarlama kasten öldürme suçunun cezasını arttıran nitelikli bir haldir. Bu nitelikli sebebin fiile mi yoksa şahsa mı bağlı olduğu hususu tartışmalıdır. Bu nedenle tasarlamanın şeriklere sirayeti başlığı altında öncelikle TCK'daki suça iştirak hükümlerinden kısaca bahsetmekte fayda vardır. Ceza hukukunda faillik ve şeriklik şeklinde ikili sistem kabul edilmektedir. Buna göre faillik altında bir kimse müşterek fail olabileceği gibi dolaylı fail de olabilecektir. Şeriklik başlığı

⁶⁶ Dönmezer, Sulhi, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, Beta Basım, İstanbul 1998, s. 55.

⁶⁷ Yarg. İBK 13.11.1936 14/32 YİBK Ceza Bölümü, C.1, s.331. (Meral E. Şahin, s.660)

⁶⁸ Yarg. 1. CD 29.12.1994 3818/4509. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (14.08.2019)

⁶⁹ "Bu bilgiler ışığında somut olay değerlendirildiğinde; Karısını kaçıran K. S.'i tasarlayarak öldürmeye karar veren sanığın hata ile K. olduğunu zannederek kardeşi C. S.'i öldürmesi sabit olup, sanık öldürme suçunun nitelikli unsurunun gerçekleştiği konusunda hataya düştüğünden ve bu hatanın kaçınılmaz olması şartı aranmadığından sanığın hatasından yararlanması gerekmektedir. Bu itibarla, sanığın kasten öldürme suçunun basit haliyle cezalandırılmasına karar veren yerel mahkeme hükmü isabetlidir.". Yargıtay CGK - Karar : 2013/622. <https://barandogan.av.tr/> (23.01.2020).

⁷⁰ Koca/Üzülmez, s. 98.

altında ise azmettiren ya da yardım eden bulunmaktadır. TCK m. 37/1 gereğince suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur. Müşterek fail olabilmek için suçun işlenmesinde ortak icra, icrasını birlikte gerçekleştirme ve suçun icrasına önemli bir katkıda bulunma gerekir. Dolaylı fail, TCK'nın m. 37/2 hükmü gereğince suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişidir. Azmettirme, suç işleme kararı bulunmayan bir kimseye bu yönde bir karar verdirmeyken⁷¹ yardım etme, failin işlediği suça maddi ve manevi nitelikte destekte bulunmaktır⁷².

Tasarlayarak öldürme eylemi, iştirakin çeşitli şekilleri olan faillik veya şeriklik hallerinden herhangi biri kapsamında işlenebilir. Failin gerçekleştirdiği öldürme eyleminde tasarlama varsa, iştirak halinde işlenen suçlarda söz konusu nitelikli hal, bunu bilen diğer fail ve ortaklar bakımından da uygulanır⁷³.

Bu noktada şeriklerin durumuna biraz detaylı değinecek olursak, şeriklik hallerinden yardım etme durumunda eylemin gerçekleşmesine yardım ettiği sabit olan failin de asıl fail gibi tasarlayarak öldürme nedeniyle cezalandırılması ve kanunda belirtilen oranda cezasında indirim yapılması gerekir. Şerikliğin bir diğer şekli olan azmettirme halinde şeriklin sorumluluğu doğrudan değildir. Şerikler, suçtan bağıllık kuralı gereğince (TCK m. 40) sorumlu tutulurlar. Başka bir anlatımla, şeriklerin suçla irtibatları, failin şahsına ve işlediği fiile bağıllık arz etmektedir. Bu nedenle, şerikler kendilerince bilinen ve failin işlediği fiilden veya şahsından kaynaklanan nitelikli hallerden etkilenirler. Bu açıdan bakıldığında azmettirme ve yardım etme hallerinde şerikler tasarlama nitelikli halini biliyorlarsa bu nitelikli halden sorumlu olacaklardır⁷⁴.

⁷¹ Sözüer, s.41.

⁷² Artuk, s.695.

⁷³ Tezcan, Durmuş/ Erdem M. Ruhan/ Önok, Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara 2006, s.115.

⁷⁴ Palut, s. 234.

Yargıtay'ın içtihatları da, tasarlamanın suça iştirak edenlere sirayet edeceği yönündedir. Nitekim: “...Sanık Abdulcebbar'ın kan gütme saikiyle tasarlayarak öldürme suçuna azmettirmesinden kurulan hükümdede, failerin tasarlayarak öldürme suçunu işledikleri anlaşılacakla, şerik olan sanık Abdulcebbar'ın 5237 sayılı TCK'nın 40. maddesi uyarınca bağluluk kuralı gereği “TCK'nın 38/1.maddesi yollamasıyla 82/1-a maddesi uyarınca cezalandırılması yerine, bağluluk kuralına hatalı anlam verilerek “TCK'nın 38/1.maddesi yollamasıyla 82/1-a-j maddesi uyarınca cezalandırılması...”⁷⁵.

Yargıtay'ın aynı yönde bir diğer kararı da şöyledir: “Sanık Hüseyin'in, yerel mahkemece eylemin sanıklar tarafından işlendiğini kabulde esas alınan beyanlarında, sanık Ali ile birlikte sanık Mehmet Ali'yi katılanın öldürülmesi konusunda değil de yaralaması konusunda azmettirdiğini belirtmesi, sanığın oluşa uygun olan bu anlatımlarının aksine, azmettirmenin tasarlayarak kasten öldürme suçuna teşebbüse yönelik olduğu yönünde dosya kapsamı itibarıyla her türlü şüpheden arınmış, kesin ve inandırıcı bir delilin bulunmaması karşısında, azmettirmenin tasarlayarak kasten öldürme suçuna teşebbüse yönelik olduğu hususu şüphe boyutunda kalmaktadır. Bu itibarla, yerel mahkemece, sanık Hüseyin'in anlatımları bölünmek ve bir kısmına itibar edilip, bir kısmına itibar edilmemesi suretiyle delillerin değerlendirilmesinde takdir hatasına düşülerek, dosya kapsamına uymayan ve ihtimallere dayalı gerekçelerle sanıklar Hüseyin ve Ali'nin kasten yaralama suçuna azmettirme yerine tasarlayarak kasten öldürme suçuna teşebbüse azmettirmeden mahkumiyetlerine karar verilmesi isabetsiz olup, direnme hükmünün bozulmasına karar verilmelidir.”⁷⁶.

D. TASARLAMANIN İSPATI SORUNU

Yargıtay, tasarlayarak öldürmenin hukuki olmaktan ziyade eylemli bir durum olduğundan, kanunun tasarlamayı tanımlamadığı ve hakim

⁷⁵ Yarg.1.CD, 24.09.2014, Esas No. 2014/1769, Karar No. 2014/4149. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (17.08.2019)

⁷⁶ Yargıtay CGK - Karar: 2014/489. <https://barandogan.av.tr/> (23.01.2020).

olayın niteliği, nedeni ve oluşuna göre tasarlamanın söz konusu olup olmadığıni belirlemesi gerektiğine işaret etmektedir⁷⁷.

Yargıtay kararlarında tasarlamanın ispatı için delillerin mevcudiyetine özel olarak vurgu yapılmaktadır: “Sanık ... açısından tasarlamanın koşullarının oluştuğuna ilişkin yeterli ve inandırıcı deliller bulunmadığı gözetilmeden suç vasfında yanılıya düşülerek tasarlayarak öldürme suçundan yazılı şekilde cezalandırılmasına karar verilmesi” isabetsizliğinden bozulmasına karar verilmiştir.”⁷⁸.

Failin tasarlayarak öldürdüğüünün ispatı için şu kıstaslardan yararlanabilir: Suç aletinin seçimi, failin saiki, olayın gelişimi, failin öldürme fiilini gerçekleştirirken kullandığı yöntem (örneğin tuzak kurmak gibi)⁷⁹. Nitekim Yargıtay 1994 tarihli bir içtihadında *pusu kurmayı* tasarlama için yeterli bir delil kabul etmiştir⁸⁰.

SONUÇ

2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda tasarlama, kasten öldürme suçunun cezasını arttıran nitelikli hallerden birisi olarak düzenlenmiştir. Ceza hukuku açısından çok eski bir kavram olmasına rağmen gerek uygulamada gerek doktrinde tasarlamanın hukuki esasları ile ilgili bir netlik yoktur. Tasarlama TCK’da tanımlanmamıştır. Bu noktada, tasarlamanın tanımının yapılmasının hakimnin zihnini karıştıracığı yönündeki düşünceye katılmamaktayız. İyi bir tanım konunun netleş-

⁷⁷ “Dairemizin yerleşmiş uygulamalarına göre, “Tasarlama” halinin kabulü için öldürme kararının şarta bağlı olmadan alınması, ruhsal dinginliğe ulaşıldığını kabule elverişli makul bir süre geçmesine karşın eylem kararlılığından dönülmemesi ve belli bir hazırlık yapılarak sebat ve ısrarla bir plan dahilinde öldürme fiilinin gerçekleştirilmesi gerekmekte olup, bu yönde sanığın suçu tasarlayarak işlediğine ilişkin dosyada delil bulunmadığı anlaşılmalıdır; sanığın TCK’nin 81. maddesi uyarınca cezalandırılması yerine, suçun niteliğinde yanılıya düşülerek, yazılı şekilde tasarlayarak öldürme suçundan hüküm kurulmak suretiyle fazla ceza tayini; ...”. Yarg.1. CD, 09.10.2019 T. 2019/3281 E. , 2019/4263 K. [https://karararama.yargitay.gov.tr/\(17.08.2019\)](https://karararama.yargitay.gov.tr/(17.08.2019))

⁷⁸ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2015/1222 E. , 2016/189 K. [https://karararama.yargitay.gov.tr/Yargitay-BilgiBankasiIstemciWeb/\(23.01.2020\)](https://karararama.yargitay.gov.tr/Yargitay-BilgiBankasiIstemciWeb/(23.01.2020))

⁷⁹ Hakeri, Kastan Öldürme, s.223-224.

⁸⁰ Yarg. CGK. 05.12.1994, 298/324. [https://karararama.yargitay.gov.tr/\(18.08.2019\)](https://karararama.yargitay.gov.tr/(18.08.2019))

mesi için mutlaka faydalı olacaktır. Ayrıca cezayı ağırlaştırarak bu nitelikli halin apaçık ortaya konması her şeyden önce hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir.

Tartışmalı bir kavram olan tasarlama, genel olarak bir suçu önceden iyice düşünüp taşınarak işlemektir. Tasarlama etraflıca düşünülmüş ve daha sonra harekete geçilmiş olması nedeniyle kastın en yoğun şeklidir. Tasarlama yalnızca suç işleme yönünde ısrar ve kararlılıktan ibaret değildir. Tasarlama aynı zamanda ahlaken var olan bir düşüklüğü ve tehlikeliliği de bünyesinde barındırır. Bu açıdan tasarlama, sinsilik, zalimlik gibi psikolojik unsurların bir karmasıdır.

Tasarlanmanın hem psikolojik hem de dış dünyaya yansıyan bir boyutu vardır. Tasarlanmanın psikolojik boyutu, suç işleme kararındaki ısrar ve soğukkanlılıktır. Dışsal boyutu ise, hazırlık, plan ve bu plan doğrultusunda suçun işlenmesidir. Bu çok boyutlu yapısından ötürü, tasarlanmanın esası hakkındaki kriterin tespiti için somut olaya tek yönlü bakamayız. Yukarıda detayı bir şekilde izah ettiğimiz teorilerden sadece birinin gerçekleşmesi, tasarlanmanın varlığı için yeterli değildir. Ancak bir tercih yapmak gerekirse, tasarlanmanın dış dünyaya yansıyan boyutuna ağırlık vermek kanaatimizce uygun olacaktır. Zira dış dünyaya yansıyan hareketlerin tahlili, failin tehlikeliliği ve kastın yoğunluğunun ispatı noktasında kolaylık sağlar. İşte bu nedenle tasarlanmanın hukuki esasıyla ilgili olarak, suç işleme kararı ile icrası arasında bir zaman aralığının varlığı, suç işleme kararında ısrar ve basitte olsa bir planlanmanın varlığı önem arz eder. Failin plan kurması suçun işlenmesini kolaylaştırdığı gibi mağdurunda kendini savunmasını zorlaştırır ki tasarlama nedeniyle cezanın ağırlaştırılmasının temel nedeni budur. Buna karşılık, ceza hukukuna yabancı kavramalar olan failin içsel kararlılığının ve soğukkanlılığının objektif olarak tespiti zordur. Soğukkanlılık teorisi benimsendiğinde, tasarlama ile haksız tahrikin bir arada bulunması da mümkün olmamaktadır. Yargıtay da tasarlanmanın esası hakkında son dönemde verdiği kararlarda dışsal etki ağırlıklı karma kuramı benimsemiş görünmektedir.

KAYNAKLAR

Artuk, M. Emin/ Gökçen, Ahmet/ Alşahin, M.Emin/ Çakır, Kerim, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Kitabevi, Ankara 2018.

Centel, Nur/Zafer, Hamide/Çakmut, Özlem, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt: I, Beta Yayınevi, İstanbul 2017.

Demirbaş, Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 2018.

Dönmezer, Sulhi, Kişilere ve Mala Karşı Cürümler, Beta Basım, İstanbul 1998.

Dubber, Markus D./ Hörnle, Tatjana, Criminal Law, Oxford Press, Oxford 2014.

Erem, Faruk, Teammüd, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, C.: XXXVII, S.: 1-4, Ankara 1982.

Gökçen, Ahmet/Balci, Murat, Kasten Öldürme Suçu (TCK. M. 81), Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.17, S.1-2, Yıl 2011, s. 95-218.

Hafizoğulları, Zeki/ Ketizmen, Muammer, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Hayata Karşı Suçlar, Ankara Barosu Dergisi, Yıl 66, Sayı 1, Kış 2008, s.143-154.

Hafizoğulları, Zeki/ Özen, Muharrem, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler – Kişilere Karşı Suçlar, US-A Yayıncılık, Ankara 2016.

Hakeri, Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler/Temel Bilgiler, Astana Yayınları, Ankara 2018.

Hakeri, Hakan, Kasten Öldürme Suçları, Seçkin Yayınevi, Ankara 2006.

Heinrich, Bernd, Ceza Hukuku Genel Kısım-I, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.

İçel, Kayıhan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayın, İstanbul 2017.

Kazancı, B. Eker, Mağdurun Davranışları ve Heyecan Halinin Ceza Sorumluluğuna Etkisi - Haksız Tahrik, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 15, Özel S., İzmir 2013, s. 1309-1357.

Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, Ankara 2019.

Mannheimer, Michael J. Zydney, Not the Crime but the Cover-Up: A Deterrence-Based Rationale for the Premeditation-Deliberation Formula, Indiana Law Journal, Vol. 86:879, Indiana 2011, pp. 879- 937.

Olgun, Eser, Kasten Öldürme Suçunun Türk-Alman Karşılaştırmalı Ceza Hukuku Bakımından İncelenmesi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.19, S.2, 2013 Özel sayı,s.1631-1666.

Özbek, Veli Özer/ Doğan, Koray/ Bacaksız, Pınar/ Tepe, İlker, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018.

Özgenç, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017.

Öztürk, Bahri/Erdem, M. Ruhan, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017.

Palut, Adem, Kasten Adam Öldürme Suçu, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2018.

Soyaslan, Doğan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, Ankara 2018.

Soyaslan, Doğan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2010.

Sözüer, Adem, Ceza Hukuku Uygulama Rehberine Giriş ve Pratik Çalışma Notu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul 2015.

Şahin, M. Ekici, İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Suça Etki Eden Nedenlerin Şeriklere Sirayeti, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.64-S. 3, Ankara 2015, s.637-686.

Tezcan, Durmuş/ Erdem M. Ruhan/ Önok, Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara 2006.

Toroslu, Nevzat, Ceza Hukuku Genel Kısım, Savaş Yayınevi, Ankara 2015.

Yurtcan, Erdener, Yargıtay Kararları Işığında Öldürme ve Yaralama Suçları, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 286, Ankara 2015.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>

<http://sozluk.gov.tr/>

<https://barandogan.av.tr/>